

■ DUMITRU
SOLOMON

Selecție și calitate

Dacă i-ar trece cuiva prin cap să inventarizeze cele opt minuni ale secolului XX, încercând să înalțe prestigiul lumii moderne în fața celei antice, fără îndoială că ar consemna, între altele, și nu pe un loc discutabil, televiziunea. N-am oboseit și nu voi obosei repetând că, între mijloacele de influențare directă a opiniei publice, a gustului public, a comportamentului, atitudinii politice, sociale, etice și estetice a maselor, televiziunea deține o poziție privilegiată. Capacitatea de a „așena” (cum zic cineștii și teleaștii) chestiuni economice, concerte de muzică simfonică, emisiuni literare, prezentări de artă plastică, teatru, cinema, comentarii politice, anchete sociale și divertismente îi asigură televiziunii o continuitate de comunicare fără precedent și fără egal. Practic, este imposibil ca această „înlanțuire” de emisiuni să nu producă, chiar fără voia spectatorului, o disponibilitate mai amplă de recepție, descoperirea unor zone inedite de manifestare a spiritului uman, o nevoie mai acută de cunoaștere, dublată de o bucurie mai intensă a cunoașterii. Forța care adună la un loc atâtea mijloace de informare, instruire, educare și deconectare se dovedește a fi o realizare incomparabilă a gândirii omenești și, de ce nu, o minune a evului modern.

Această imensă putere de înrîurire pe care o deține televiziunea atrage după sine și o imensă răspundere. Imaginile și cuvintele transmise zilnic la televizor se imprimă în memoria spectatorilor, constituindu-se într-un fond sensibil de cunoștințe și impresii, cu o influență nebănuită de mare asupra conștiinței etice și estetice a omului contemporan. Iar simultaneitatea percepției face ca ideile să circule pe o suprafață socială incomparabil mai mare decât aceea acoperită de, să zicem, literatură, teatru sau cinema. Aceasta

fiind o condiție specifică a televiziunii, problema selecției *conștiente* devine fundamentală. Dacă pentru restul activității noastre intelectuale efectuăm o selecție *activă*, în sensul că ne alegem — după criteriile controlate de experiență, gust, cultură, inteligență — cărțile, spectacolele, concertele, expozițiile, în cazul televizorului facem, în general, o selecție *pasivă*, adică lăsăm să „curgă” imaginile în voia lor, intervenind rareori pentru a le opri fluxul. Știind că emisiunea se desfășoară independent de voința sa, spectatorul tinde să o accepte așa cum este, intră, altfel spus, într-o stare de *pasivitate* (sau de *comoditate*) în raport cu ceea ce se întâmplă pe ecran.

Am debeat câteva locuri comune legate de psihologia spectatorului de televiziune pentru a ajunge, de fapt, la ceea ce aș numi necesitatea *selecției active*, a selecției ce se produce la nivelul „emițătorului”. Deoarece, așa cum încercam să arăt, nu se poate conta pe o selecție *activă*, permanentă și lucidă, a spectatorului, ea trebuie să se producă (și, firește, se produce) în televiziune. Uneori, și aici stă marea dificultate, programe pe care le considerăm profund instructive și educative ajung greu, sau nu ajung deloc la spectatori, fiindcă sînt concepute inabil, astfel încît selecția *pasivă* de care vorbeam le elimină automat. Este vorba de acele monologuri pe diverse teme, care, din fericire, își găsesc în ultimul timp mult mai rar locul în programe, ca și de acele clișee imagistice filmate din același unghi, ce nu oferă nimic inedit, de unele comentarii stereotipe care vin în contradicție nu numai cu specificitatea dinamică a televiziunii, dar și cu scopul informativ și educativ urmărit. Se produce, astfel, o mutare a interesului către emisiunile mai dinamice, mai vii, care însă

nu sînt întotdeauna și cele mai valoroase. Intr-o selecție atentă, științifică, bazată pe cunoașterea psihologiei spectatorului nostru, nu ar avea loc unele reportaje impersonale în care, cu o voce aparent vioaie, în realitate monotonă și blazată, reporterul întreabă mereu același lucru, în timp ce operatorul filmează mereu aceleași imagini, fie că este vorba de o fabrică de încălțăminte, fie că este vorba de o uzină siderurgică, fie că este vorba de un combinat chimic, după cum nu ar avea loc nici divertismentul insipid și grosolan de tip *UFO*, cu mereu aceleași *OZN*-uri care amenință, nu se știe de ce, zburciimata noastră liniște pămîntească, numai ca să ni se arate mereu aceleași machete de nave și supernave pornite la vîntoarea bietelor machete de farfurii zburătoare.

Selecția nu este o chestiune de estetică a televiziunii, ci o chestiune de educație, de conținut. Ea trebuie să preîntîmpine dezabuzarea spectatorului, indiferența, dacă nu chiar refuzul lui de a recepționa. A dezbatute probleme care îl interesează în cel mai înalt grad pe telespectator e o chestiune de selecție. A dezbatute aceste probleme într-un mod captivant, prin solicitarea unei participări intelectuale active a spectatorului este, de asemenea, o chestiune de selecție, e drept, mai complicată, mai dătătoare de dureri de cap, fiindcă presupune să alegi, dintr-o infinitate de modalități, pe aceea, sau pe acelea, care să primească adeziunea deplină a destinatarului.

În această direcție, se pare că, după redacția economică și cea științifică, redacția emisiunilor pentru tineret este aceea care a făcut cele mai multe eforturi de a ieși din tiparele strict gramaticale — devenite, cu

timpul, o formă de comunicare greoaie și cenușie. Dintre multiplele modalități de a chema în dialog un număr cît mai mare de spectatori, de a-i cointeresa, moral și intelectual, în dezbaterile unor probleme ale tinerețului contemporan, a fost ales (așadar, descoperit sau redescoperit) TEATRUL. Un anume fel de teatru, care s-a mai practicat, nu însă și la televiziune. Reporterul își asociază un dramaturg, iar problema care ar fi fost de dezbătut în sistemul clasic de dialog sau anchetă, să spunem problema destrămării unui colectiv de tineri inventatori, devine pretextul unei confruntări dramatice (nu iau în discuție nici gradul de interes general al problemei puse în discuție, nici calitatea teatrală a spectacolului înscenat — fiindcă importantă, în cazul de față, mi se pare alegerea unei modalități active, vii, convocative, de atragere a spectatorului, care devine interlocutor, dacă nu chiar personaj al dilemei). Este aceasta o calitate nouă a educației tinerețului prin televiziune? Fără îndoială. Chiar și numai pentru faptul că invocă rațiunea, experiența, punctul de vedere al spectatorului. Chiar și numai pentru faptul că îi solicită atitudinea. Dacă, bunăoară, majoritatea tinerilor vor socoti (ceea ce nu cred, dar e o ipoteză metodologică) că problema pe care o pune emisiunea-teatru-dezbateri *Un răspuns pentru Ana* este falsă, sau că nu astfel de probleme merită să fie puse în dezbaterile televiziunii, tot s-a cîștigat ceva, și anume un lucru, după părerea mea, esențial pentru comunicarea specifică: *dialogul*. O televiziune care *dialoghează* are spectatori. Cît privește *calitatea* dialogului, aceasta este o altă problemă, la fel de importantă, despre care va fi vorba în permanență.

ANTRACT

„Anunțuri”

● Spectacolul „Snoave cu măști” se suspendă din cauza îmbolnăvirii autorului.

● Actorul Arcadie Donos este aceeași persoană cu poetul Arcadie Donos. Orice altă confuzie este regretabilă.

● Intrucît spectacolul este televizat, accesul publicului în sală e interzis.

● Publicul recomandă cu căldură teatrelor bucureștene să joace cu actorii lor. Altfel va merge la spectacolele celorlalte teatre bucureștene.

● Ion Creangă nu este directorul teatrului „Ion Creangă”, ci doar numele lui.

● Autorul piesei *Cu oțelenele nu-i de glumit* este același Gheorghe Vlad.

● Teatrul Dramatic din Baia Mare achiziționează pentru piesa *Vîitorul mobilier* de epocă.

● Reinnoiți-vă abonamentele la revista „Teatrul”. Recla-

mații ulterioare nu se primesc.

● Scriitorul Ion Băieșu lucrează la o nouă comedie. La aceeași comedie mai lucrează mulți alții.

● Simpozionul „Timpul în teatrul contemporan” se suspendă din cauza orei nepotrivate.

● Cronicarii dramatici sînt invitați la vernisajul expoziției „Instrumente de tortură din evul mediu”.

Valentin Munteanu